

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
CARL OTTO LENZ

fremSAT den 14. april 1994 *

*Hr. afdelingsformand,
De herrer dommere,*

A — Indledning

1. »Social Security Commissioner« har indgivet en præjudiciel anmodning til Domstolen med spørgsmål om fortolkningen og anvendelsen af direktiv 79/7/EØF¹ om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring.

2. Sagsøgeren i hovedsagen (herefter benævnt »sagsøgeren«) har ansøgt om et tillæg til sin pension for sin forsørgelsesberettigede ægtemand. Ansøgningen om tillægget blev afslået, fordi sagsøgeren ikke opfyldte alle betingelser for at være berettiget til det. De lovbestemte betingelser for at være berettiget til dette tillæg, hvis manglende opfyldelse har ført til afslaget, er supplerende betingelser, som en kvinde skal opfylde for at få et tillæg til sin pension for sin forsørgelsesberettigede ægtemand, i forhold til de betingelser for at være berettiget til ydelsen, der gælder for en mand, som ansøger om et tillæg til sin pension for sin forsørgelsesberettigede hustru.

3. Bestemmelserne om betingelserne for at være berettiget til et tillæg til arbejdsophørs pensioner for forsørgelsesberettigede ægtefæller findes i section 45 og section 45A i Social Security Act 1975². Section 45 omhandler betingelserne for berettigelse for en forsørgerpligtig ægtemand og section 45A betingelserne for en forsørgerpligtig hustru.

Section 45A lyder således:

»1. Når der til en kvinde udbetales arbejdsophørs pension i kategori A for en hvilken som helst periode,

a) som begyndte umiddelbart efter en periode, for hvilken pensionisten var berettiget til et tillæg til ydelser i anledning af arbejdsløshed, sygdom eller invaliditet ... (tillæg for voksne forsørgelsesberettigede)

* Originalsprog: tysk.

1 — Rådets direktiv af 19.12.1978 (EFT 1979 L 6, s. 24).

2 — I den for bedømmelsen af det foreliggende tilfælde relevante version efter ændringen i 1984. For fuldstændighedens skyld vil jeg nævne, at Sections 45 og 45A i Social Security Act 1975 blev ophævet med virkning fra 8.7.1992 og erstattet af Sections 83 og 84 i Social Security Contributions and Benefits Act 1992 med tilsvarende indhold.

- b) hvori betingelserne enten i subsection (2)(a) eller (2)(b) er opfyldt (uden afbrydelse) blandt de betingelser for berettigelse til tillæg til pension, der gælder for mænd.

Parterne er enige om, at der er tale om forskelsbehandling.

forhøjes det ugentlige beløb, der udbetales i arbejdsophørspension i kategori A, med det herfor ... angivne beløb ...

5. Sagsøgeren er af den opfattelse, at forskelsbehandlingen er i strid med direktiv 79/7, navnlig dets artikel 4, stk. 1, tredje led, der lyder således:

2. De betingelser, der henvises til ovenfor i subsection (1)(b), er,

a) at pensionisten bor sammen med sin mand;

»Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særligt til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

b) at pensionisten bidrager til sin mands underhold med et ugentligt beløb, der ikke er mindre end det angivne beløb, og at manden ikke har en ugentlig indtægt, der overstiger dette beløb.

— ...

3. ...«

— ...

4. De i section 45A, subsection (1), opstillede betingelser har ikke noget modstykke

— beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betin-

gelskerne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.«

6. Sagsøgte fremførte heroverfor under retsforhandlingerne i hovedsagen det synspunkt, at de omtvistede bestemmelser er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i direktivets artikel 7, stk. 1, litra d). Heri hedder det:

»Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage følgende fra direktivets anvendelsesområde:

...

d) tildeling af tillæg til langvarige ydelser ved invaliditet, alderdom, arbejdsulykker eller erhvervs sygdomme til hustru, over for hvem der består forsørgerpligt.«

7. Den pådømmende ret i hovedsagen har forelagt Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

1) Når en medlemsstat har vedtaget særskilte bestemmelser for en mandlig pensionist, der ansøger om ydelser for sin

hustru, over for hvem han har forsørgerpligt, og for en kvindelig pensionist, der ansøger om ydelser for sin mand, over for hvem hun har forsørgerpligt, skal undtagelsen i artikel 7, stk. 1, litra d), i direktiv 79/7/EØF da fortolkes således, at medlemsstaten kan fastsætte strengere betingelser for den kvindelige ansøger end for den mandlige ansøger?

2) Det ønskes navnlig oplyst, om medlemsstaten kan fastsætte en betingelse som den, der findes i section 45A i Social Security Act 1975, hvorefter den kvindelige pensionist umiddelbart før det tidspunkt, hvor hun blev berettiget til arbejdsophørspension, skal have været berettiget til et tillæg til ydelser ved arbejdsløshed, sygdom eller invaliditet for sin mand, når der ikke stilles et sådant krav til en mand, der ansøger om et tillæg til arbejdsophørspensionen for sin hustru, over for hvem han har forsørgerpligt.

3) Hvilke særlige kriterier skal den nationale ret anvende, hvis det i lyset af svarene på spørgsmål 1) og 2) er nødvendigt, at den tager stilling til, om den nationale lovgivning opfylder kravet i fællesskabsretten om proportionalitet, således at lovgivningen kan falde ind under undtagelsen i artikel 7, stk. 1, litra d), i direktiv 79/7?

8. Under retsforhandlingerne har sagsøgeren, den britiske regering og Kommissionen afgivet indlæg.

9. Jeg vil vende tilbage til detaljerne i de faktiske omstændigheder og procesdeltageres indlæg som led i den retlige vurdering.

B — Stillingtagen

10. Under den foreliggende sag er der enighed om en række omstændigheder. Således er sagsøgeren omfattet af det i artikel 2 definerede personelle anvendelsesområde for direktivet, da hun hører til »den erhvervsaktive befolkning«, henholdsvis til »arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der er fratrukket med alderdomspension«. De faktiske omstændigheder er omfattet af direktivets i artikel 3 definerede materielle anvendelsesområde, da der er tale om ydelser, som kan udbetales i henhold til lovbestemte ordninger for ydelser ved alderdom.

11. Procesdeltagerne er samstemmende af den opfattelse, at direktivets artikel 4 er en grundlæggende bestemmelse, der som eksempler opregner nogle områder, hvorpå ligebehandlingsprincippet skal virkeliggøres. Direktivets artikel 7 indeholder derimod en

bemyndigelse til medlemsstaterne til at undtage visse retsfakta fra direktivets anvendelsesområde. Denne undtagelsesmulighed skal — i overensstemmelse med direktivets formål, nemlig en gradvis gennemførelse af ligebehandlingsprincippet med hensyn til social sikring — ikke gælde tidsmæssigt ubegrænset. Derfor pålægges der i artikel 7, stk. 2, medlemsstaterne en forpligtelse til regelmæssigt at undersøge de områder, der er undtaget i henhold til stk. 1, »med henblik på at efterprøve, om det under hensyn til den sociale udvikling på et område er berettiget at opretholde de pågældende undtagelser«, samt at underrette Kommissionen herom³.

12. Det centrale spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse går ud på, om en lovbestemt ordning som i section 45A, subsection (1), i Social Security Act 1975 i den for sagen relevante version er omfattet af artikel 7, stk. 1, litra d), i direktiv 79/7 og således kan undtages fra direktivets anvendelsesområde.

13. Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at de diskriminerende betingelser for ret til ydelse ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i direktivets artikel 7, stk. 1, litra d). I overensstemmelse med Domstolens praksis skal undtagelsen fortolkes snævert⁴. Bestemmelsen udelukker kun udbetaling af tillæg til en mands pension til fordel for den forsørgelsesberettigede hustru fra direktivets

³ — Jf. direktivets artikel 8, stk. 2.

⁴ — Dom af 26.2.1986, sag 152/84, Marshall, Sml. s. 723, og af 15.5.1986, sag 222/84, Johnston, Sml. s. 1651.

anvendelsesområde. Så snart der også blev indført bestemmelser om tillæg til fordel for en forsørgelsesberettiget ægtemand, ville tillægsordningen falde uden for rammerne af undtagelsesbestemmelsen med den følge, at den generelle bestemmelse i artikel 4, stk. 1, tredje led, ville finde anvendelse, som bestemmer, at der ikke må finde forskelsbehandling sted med hensyn til reglerne om tillæg for ægtefæller. I øvrigt er indførelse af nye former for forskelsbehandling på direktivets gyldighedsområde ulovlig.

14. Det Forenede Kongerige har heroverfor anført den opfattelse, at de omtvistede bestemmelser er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i direktivets artikel 7, stk. 1, litra d). Det har herudover gjort gældende, at den af sagsøgeren hævdede fortolkning gør undtagelsesbestemmelsen i artikel 7 indholdsløs⁵. En fortolkning, som går ud på, at en medlemsstat ikke længere kan påberåbe sig direktivets artikel 7, så snart der er udstedt en hvilken som helst bestemmelse til fordel for bestemte kategorier af kvinder, berøver undtagelsesbestemmelsen dens indhold, fordi den ville tvinge medlemsstaten til at udforme denne ydelsesart, som ifølge direktivets artikel 7 udtrykkeligt er undtaget fra dets anvendelsesområde, på en helt ny måde.

15. Denne konsekvens er ifølge Det Forenede Kongerige i strid med direktivets formål, nemlig en gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling med hensyn ti

l social sikring, da den til syvende og sidst foranlediger medlemsstaterne til at fastholde status quo.

16. Det Forenede Kongerige har beskrevet omstændighederne ved indførelsen af de omtvistede betingelser for ret til det pågældende tillæg på følgende måde. Ved en lovændring i 1984 til tilpasning af den nationale retsorden til betingelserne i direktiv 79/7 har man til gennemførelse af artikel 4, stk. 1, tredje led, ved lov tilkendt forsørgelsespligtige hustruer tillæg til ydelser ved sygdom, invaliditet og arbejdsløshed. Kvinder, der gjorde krav på disse ydelser, ville efter den dagældende retstilstand lide et betydeligt indtægtstab, når de nåede pensionsalderen. Årsagen hertil var, at der ved ikrafttrædelsen af direktiv 79/7 i overensstemmelse med dets artikel 7, stk. 1, litra d), kun blev givet forsørgerpligtige ægtemænd tillæg til ydelser ved alderdom til fordel for deres forsørgelsesberettigede hustruer. For at spare de kvinder, som allerede, når de nåede pensionsalderen, var afhængige af sociale ydelser⁶, for et betydeligt indtægtstab, har man på den beskrevne baggrund skabt et krav for denne personkreds på tillæg til ydelser ved alderdom. Denne personligt og materielt begrænset adgangsmulighed til tillæggene kan på ingen måde opfattes som indførelse af en ny ydelse i form af et generelt tillæg til kvindelige pensionister til fordel for den forsørgelsesberettigede ægtemand. Ydelsen er udelukkende til kvinder, som på normal måde ophører med deres erhvervsvirksomhed, når de når pensionsalderen.

5 — Under henvisning til dommen af 7.7.1992 i sag C-9/91, Equal Opportunities Commission, Sml. I, s. 4297, præmis 14-19.

6 — Ydelser ved sygdom, invaliditet og arbejdsløshed.

17. Kommissionen er af den opfattelse, at de omtvistede bestemmelser er omfattet af anvendelsesområdet for undtagelsesbestemmelsen i direktivets artikel 7, stk. 1, litra d), og derfor ikke strider mod direktivet.

18. Ved besvarelsen af spørgsmålet, om de omtvistede bestemmelser er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i artikel 7, stk. 1, litra d), må der først gås ud fra bestemmelsens ordlyd. Heri tales der om tillæg til ydelser ved alderdom til den hustru, over for hvem der består forsørgerpligt. De omtvistede tillæg til pensionen blev oprindeligt, dvs. før lovændringen i 1984, udelukkende tildelt forsørgerpligtige ægtemænd til deres forsørgelsesberettigede hustruer. Den tidligere ordning var utvivlsomt omfattet af artikel 7, stk. 1, litra d). Ordningen blev principielt opretholdt ved lovændringen. Adgang til tilsvarende pensionstillæg blev kun givet til en klart afgrænset personkreds, nemlig kvinder, som allerede havde afsluttet deres aktive erhvervsliv, da de nåede pensionsalderen, og til deres underhold oppebar ydelser ved sygdom, invaliditet eller arbejdsløshed, hvortil der blev udbetalt tillæg for den forsørgelsesberettigede ægtemand.

19. Videreførelsen af tillægsordningen ved opnåelsen af pensionsalderen og den dermed forbundne ændring af kravet på ydelser ved sygdom, invaliditet og arbejdsløshed til et krav på ydelser ved alderdom har i virkeligheden — som Det Forenede Kongerige har anført — til formål at forhindre et betydeligt

indtægtstab for disse kvinder fra dette tidspunkt. Retsteknisk er foranstaltningen egnet til at skabe en vis sammenhæng ved tildeling af ydelser ved sygdom, invaliditet, arbejdsløshed og alderdom. Med den delvise udvidelse af den ydelsesberettigede personkreds har ydelserne ikke principielt mistet deres karakter af tillæg til langvarige ydelser ved alderdom for den forsørgelsesberettigede hustru.

20. Sagsøgeren mener at kunne udlede et argument til støtte for sin påstand af den forskellige formulering i artikel 7, stk. 1, litra d), og artikel 1, stk. 1, tredje led, hvor der dels tales om »hustru, over for hvem der består forsørgerpligt«, og dels om »ægtefælle«.

21. Efter min opfattelse må forholdet mellem artikel 4, stk. 1, tredje led, og artikel 7, stk. 1, litra d), afklares ud fra en systematisk betragtningsmåde.

22. Hvis ligebehandlingspåbuddet i artikel 4, stk. 1, tredje led, postuleres for »ægtefællertillæg«, så gælder dette principielt for alle ydelsesordninger, der er omfattet af

direktivets materielle anvendelsesområde. Ifølge artikel 3, stk. 1, litra a), er dette de »lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod følgende ricisi:

— sygdom

— invaliditet

— alderdom

— arbejdsulykker og erhvervssygdomme

— arbejdsløshed«

samt ifølge litra b)

»bestemmelserne om social bistand, i det omfang disse er bestemt til at supplere eller træde i stedet for de i litra a) omhandlede ordninger«⁷.

23. Undtagelsesbestemmelsen for tildeling af tillæg i artikel 7, stk. 1, litra d), har i forhold hertil et snævrere anvendelsesområde, da den kun finder anvendelse på »langvarige ydelser ved invaliditet, alderdom, arbejdsulykker eller erhvervssygdomme«, mens ydelser ved sygdom og arbejdsløshed ikke nævnes. Det er altså på ingen måde således, at anvendelsesområderne for artikel 4, stk. 1, tredje led, og artikel 7, stk. 1, litra d), svarer til hinanden. Billedligt talt er der med hensyn til anvendelsesområdet for undtagelsesbestemmelsen i artikel 7, stk. 1, litra d), tale om et segment af anvendelsesområdet for artikel 4, stk. 1, tredje led. Det forskellige ordvalg i de to bestemmelser — ægtefælle på den ene side og hustru på den anden side — er derfor ikke det afgørende kriterium for sondringen mellem bestemmelsernes anvendelsesområde. Jeg anser derfor ikke sagsøgerens argument vedrørende ordlyden for at være overbevisende.

24. Tilbage står at undersøge, om den måde, hvorpå Det Forenede Kongerige ved sections 45 og 45A i Social Security Act har gjort brug af undtagelsesbestemmelsen i direktivets artikel 7, stk. 1, litra d), er i overensstemmelse med dettes mening og formål. Som jeg allerede gentagne gange har nævnt, er formålet med direktiv 79/7 den gradvise gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring⁸. De enkelte bestemmelser må fortolkes i lyset af dette formål.

7 — Forpligtelsen til at gøre tillæggene ens har Det Forenede Kongerige — som anført under sagen — opfyldt ved lovændringen af 1984 for ydelser ved sygdom, invaliditet og arbejdsløshed.

8 — Jf. herved direktivets titel, en henvisning i betragtningerne og i direktivets artikel 1. Jf. også ovennævnte dom af 7.7.1992, sag C-9/91, Equal Opportunities Commission, præmis 14.

25. Den britiske regering har med lovændringen af 1984 ikke fuldstændigt udfyldt de rammer, der er afstukket i undtagelsesbestemmelsen i artikel 7, stk. 1, litra d). Den nye ordning kan betragtes som det mindre over for den mere vidtgående anvendelse af undtagelsen, der på forhånd var tilladt.

26. Efter min opfattelse har den delvise udvidelse af den ydelsesberettigede personkreds ikke medført, at tillægsordningen ikke længere er omfattet af anvendelsesområdet for undtagelsen. Inddragelsen af en specifik gruppe kvinder som potentielt berettigede er »et skridt« på vejen til ligebehandling af kvinder og mænd ved tildeling af ret til tillæg.

27. Den praktiske konsekvens af sagsøgerens retsopfattelse ville være en »alt eller intet«-løsning. En fuldstændig udelukkelse af kvinder som berettigede ville være omfattet af artikel 7, stk. 1, litra d), hvorimod enhver ændring af retstilstanden til fordel for kvinder kun kunne være fuldstændig ligestilling.

28. Det Forenede Kongerige og Kommissionen har efter min mening med rette anført, at denne opfattelse resulterer i, at fremskridt

ved inddragelse af kvinder i kredsen af berettigede forhindres, og at den derfor er i strid med formålet, nemlig en gradvis ligestilling. Den vil med stor sandsynlighed føre til en befæstelse af status quo.

29. For sagsøgerens konkrete tilfælde fører denne fortolkning til det for hende beklagelige resultat, at hun i henhold til fællesskabsretten ikke har krav på de ønskede tillæg. For alle de kvinder, som allerede oppebærer tillæggene eller kommer til at oppebære dem, er det et fremskridt i forhold til den tidligere retstilstand.

30. I øvrigt er det ikke nødvendigt af hensyn til det foreliggende tilfælde at få afklaret, om det ved en generel indføring af krav på ydelser for kvinder er nødvendigt, at dette krav udformes uden diskrimination, da der her er tale om en materielt begrænset undtagelse fra undtagelsen.

31. Som mellemresultat må det fastholdes, at bestemmelser som sections 45 og 45A i Social Security Act er omfattet af artikel 7, stk. 1, litra d).

Spørgsmål 3

32. Herefter står der kun tilbage at besvare den forelæggende rets tredje spørgsmål om de »særlige kriterier« for anvendelsen af proportionalitetsprincippet. Dermed menes vel, at undtagelser ikke må gå videre end rimeligt og nødvendigt for at nå det tilsigtede mål?

33. Procesdeltagernes stillingtagen til spørgsmålet kan sammenfattes som følger.

Sagsøgeren er af den opfattelse, at spørgsmålet kun er relevant, hvis hendes retsopfattelse ikke lægges til grund. Såfremt artikel 7, stk. 1, litra d), kan finde anvendelse, tilkommer det den nationale domstol at tage stilling til, om den lovbestemte ordning ligger inden for undtagelsesbestemmelsens grænser, hvorved proportionalitetsprincippet finder anvendelse.

Det Forenede Kongerige har anført, at der i den foreliggende sag ikke er grundlag for at

anvende proportionalitetsprincippet. Såfremt Domstolen alligevel måtte finde, at princippet kan finde anvendelse, har regeringen subsidiært henvist til generaladvokat Van Gerven's i sag C-9/91¹⁰ hævdede opfattelse, hvorefter proportionalitetsprincippet kun har en begrænset funktion ved anvendelsen af artikel 7 og 8 i direktiv 79/7.

Kommissionen er af den opfattelse, at proportionalitetsprincippet ikke kan finde anvendelse i nærværende sag. Det i Thomas-sagen¹¹ rejste spørgsmål om anvendelse af proportionalitetsprincippet er noget anderledes, allerede fordi det der drejede sig om fortolkningen af artikel 7, stk. 1, litra a), som giver et skøn ved fortolkningen af retsfaktummet »eventuelle følger heraf for andre ydelser«.

34. Domstolen har anvendt proportionalitetsprincippet ved fastlæggelsen af grænserne for undtagelsesbestemmelser. I Johnston-dommen¹² udtalte Domstolen vedrørende

9 — Dom af 15.5.1986 i ovennævnte sag 222/84, Johnston, Sml. s. 1651, præmis 38.

10 — Jf. generaladvokat Van Gerven's forslag til afgørelse af 12.5.1992 i sag C-9/91 (Sml. I, s. 1651, punkt 38).

11 — Dom af 30.3.1993, sag C-328/91, Thomas m.fl., Sml. I, s. 1247.

12 — Jf. Johnston-sagen, a.st.

fortolkningen af undtagelsesbestemmelsen i artikel 2, stk. 2, i direktiv 76/207¹³ følgende:

»I ethvert tilfælde, hvor der gøres undtagelse fra en subjektiv rettighed som direktivets princip om ligebehandling af mænd og kvinder, skal den nærmere rækkevidde af undtagelsen fastlægges i forhold til proportionalitetsprincippet som en af de almindelige retsgrundsætninger, der ligger til grund for fællesskabsretten. Efter dette princip må undtagelserne ikke gå videre end rimeligt og nødvendigt for at nå det tilsigtede mål.«¹⁴

35. Den nationale domstols rolle ved anvendelsen af proportionalitetsprincippet kan beskrives som følger. Såfremt der i bedømmelsen også må inddrages en hensynstagen til og vurdering af faktiske forhold, så tilkommer dette den nationale domstol, som pådømmer sagen¹⁵. Proportionalitetsprincippet får dog kun betydning, såfremt der er tale om et skøn.

36. I sagerne C-9/91¹⁶ og C-328/91¹⁷, hvori de respektive forelæggende retter havde stillet spørgsmål om proportionalitetsprincippets anvendelighed, drejede det sig om fortolkningen af artikel 7, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7, som på sin side indeholder et ubestemt retligt begreb¹⁸. Selv i disse sager har Domstolen ikke udtrykkeligt bragt proportionalitetsprincippet til anvendelse.

37. Generaladvokat Van Gerven henviste i sag C-9/91 til princippet begrænsede virkning ved anvendelsen af artikel 7 og 8 i direktiv 79/7, da bestemmelserne allerede indeholdt en interesseafvejning¹⁹.

38. Generaladvokat Tesauro fremførte i sag C-328/91 den opfattelse, at proportionalitetsprincippet i disse rammer ikke har nogen selvstændig betydning²⁰.

39. Alle disse overvejelser har kun praktisk betydning, hvis man principielt går ud fra, at proportionalitetsprincippet finder anvendelse.

13 — Rådets direktiv af 2.2.1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, fremmelse samt arbejdsvilkår, EFT L 39, s. 40.

14 — Jf. Johnston-sagen, a.st., præmis 38.

15 — Jf. Johnston-sagen, a.st., præmis 39.

16 — Dom af 7.7.1992 i sag C-9/91, a.st.

17 — Jf. sagen Thomas m.fl., fodnote 9.

18 — »Eventuelle følger heraf for andre ydelser.«

19 — Generaladvokat Van Gerven's forslag til afgørelse (a.st., punkt 13).

20 — Se generaladvokat Tesauro's forslag til afgørelse (a.st., punkt 14).

delse. I den foreliggende sag drejer det sig om fastlæggelsen af anvendelsesområdet for undtagelsesordningen i artikel 7, stk. 1, litra d), i direktiv 79/7. Artiklens ordlyd indeholder ingen ubestemte retlige begreber. Efter den i det foregående hævdede fortolkning af de relevante bestemmelser ligger den natio-

nale ordning inden for de i undtagelsesbestemmelsen afstukne rammer. En afgrænsning af undtagelsen, som ville kræve en interesseafvejning, er under de givne omstændigheder ikke nødvendig. Den forelæggende ret behøver derfor ikke at anvende proportionalitetsprincippet.

C — Forslag til afgørelse

40. Jeg foreslår at besvare de præjudicielle spørgsmål således:

»Artikel 7, stk. 1, litra d), i direktiv 79/7/EØF skal fortolkes således, at den omfatter bestemmelser som sections 45 og 45A i Social Security Act, for så vidt de udvider den ydelsesberettigede personkreds til en gruppe kvinder, også når kriterierne for bestemmelse af denne persongruppe fremstår som en yderligere betingelse for ret til ydelse for kvinder.

Proportionalitetsprincippet kommer under de givne omstændigheder ikke til anvendelse.«